

Tweede tussenstand

Energie Uitvoeringsprogramma (EUP)

2015 t/m 2018

Deze toelichting bevat informatie op verschillende niveaus:

1. Totaaloverzicht opwekking en besparingsdoel EUP 2015 t/m 2018
2. Samenvatting uitvoeringsmaatregelen EUP
3. Uitgebreide toelichting

1. Totaaloverzicht opwekking en besparingsdoel EUP 2015 tot en met 2018

Besparings- en opwekkingsresultaat

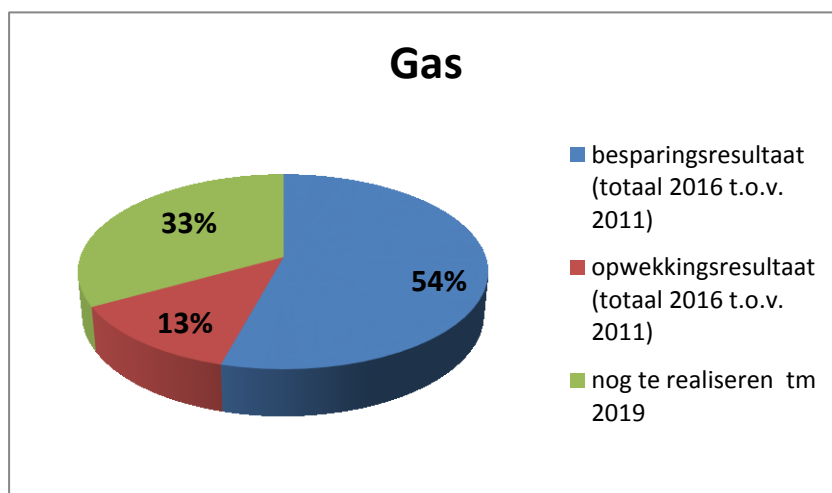
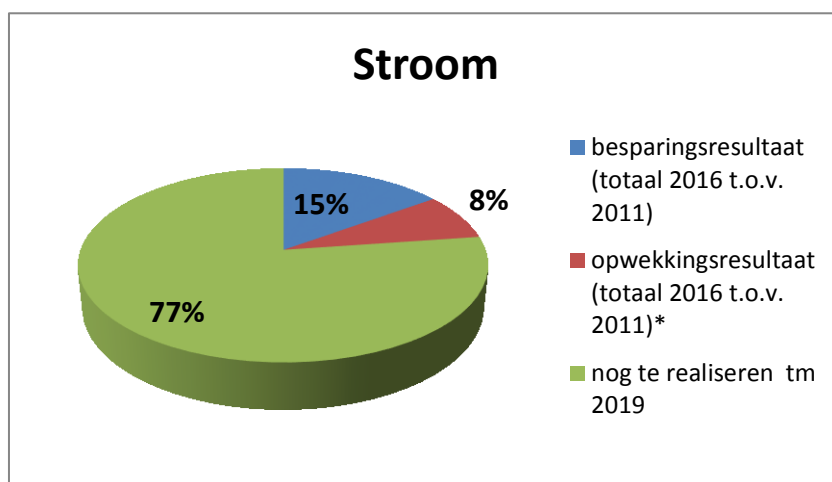
In het EUP staat dat we willen stimuleren dat in de woningen, bedrijfs- en instellingsgebouwen tot 2019:

- 13 miljoen m³ aardgas minder wordt verbruikt en
- 85 miljoen kWh stroom per jaar wordt bespaard en/of duurzaam opgewekt ten opzichte van referentiejaar 2011.

Onderstaand zijn de totalen voor het zakelijke en particulier gas- en stroomverbruik weergegeven t/m 2016 op basis van de 'Energie in Beeld' gegevens en CBS gegevens voor de biogasproductie.

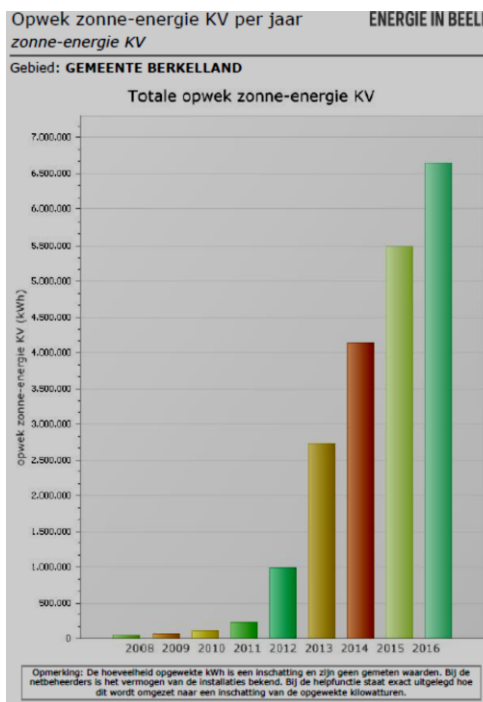
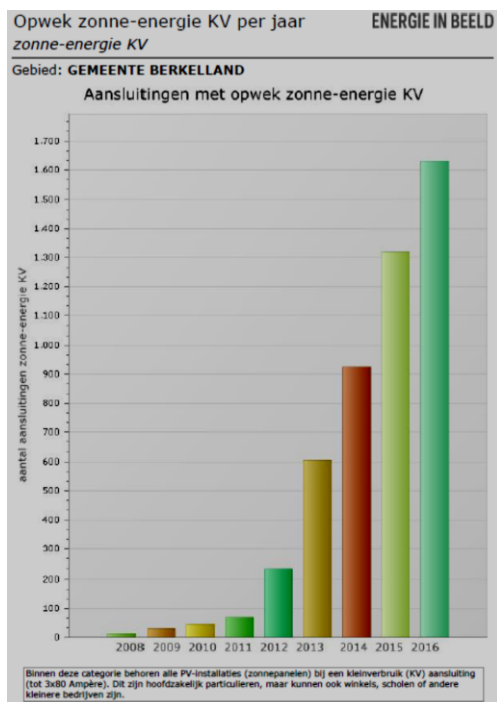
Voor stroom is 23% en voor gas is 67% van de doelstelling voor 2019 gehaald.

De grootste opgave is dus gelegen in duurzame opwekking en besparing van elektriciteit.

Opwekking zonnestroom

Groei aantal zonnestroom aansluitingen en aantal geproduceerde kWh/jr in Berkelland.

Totaaloverzicht verbruik, opwekking en besparing

	Stroom Particulier Totaal/jr kWh	Stroom Zakelijk Totaal kWh/jr	Stroom %	Gas Particulier Totaal m³/jr	Gas Zakelijk Totaal m³/jr	Gas%
besparingsresultaat (verschil 2011/2016)	1.158.969	11.584.005		385.808	6.664.790	
besparingsresultaat(2011 t.o.v. 2016)	12.742.974		15%	7.050.598		54%
opwekkingsresultaat(2011 t.o.v. 2016)*	6.600.000		8%	1.648.973		13%
totaal bespaar en opwek 2011 t.o.v. 2016	19.342.974			8.699.571		
doel 2019	85.000.000			13.000.000		
nog te realiseren t/m 2019	65.657.026	kWh	77%	4.300.429	m³	33%
gehaald t.o.v. doel 2019 "thermometer"	23%			67%		

*1560 meer kleinverbruik opwekaansluitingen zonnestroom t.o.v. de 70 in 2011

Voor wat betreft stroom is er nog een forse inspanning nodig. Het vliegwiel mag daar nog meer in beweging komen. Dit zal naar verwachting beter gaan zodra de bedrijvenscans zijn uitgevoerd. Deelnemers aan de DOE-scans verplichten zich namelijk alle maatregelen uit te voeren die zich binnen 5 jaar terugverdienen. Voor deze scans is de werving in de zomer van 2017 gestart.

We zijn iets meer dan een jaar onderweg sinds de vaststelling van het EUP. En constateren dat we op koers liggen met de uitvoering van 7 van de 10 programmaonderdelen. Het effect van de maatregelen kunnen we pas meten op het moment dat het energieverbruik daalt en de cijfers bekend worden bij de jaarlijkse afrekening.

Gas en stroomverbruik en opwekking tussen 2011 en 2016

(Bron:Energie in Beeld) referentiejaar	Stroom Particulier	Stroom Zakelijk	Opwekking stroom	Gas Particulier	Gas Zakelijk	Opwekking biogas**
	Totaal/jr kWh	Totaal kWh/jr	Totaal kWh/jr	Totaal m ³ /jr	Totaal m ³ / jr	Totaal in m ³ aardgas/jr
2011	49.849.265	178.278.521	250.000	25.522.853	27.159.352	344.076
2012	48.477.443	191.256.283	1.000.000	25.975.892	24.426.994	552.923
2013	50.427.081	176.003.959	2.750.000	23.914.000	25.263.592	943.128
2014	48.281.651	171.398.067	4.300.000	24.019.779	23.125.943	1.233.491
2015	49.024.658	169.253.890	5.500.000	24.608.793	21.001.828	1.594.313
2016	48.690.296	166.694.516	6.600.000	25.137.045	20.494.562	1.648.973

** Data CBS biogasproductie omgerekend naar m³ aardgas door vergisting van organisch materiaal (ruw biogaslevering door vergister Groot Zevert met mest herkomst voor 80% uit Berkelland) + stortgas Bellegoor + GFT en plantaardig materiaal industrie.

Voor zakelijk gasverbruik is door een klein aantal verbruikers een forse besparing gerealiseerd. Opvallend is de daling van het zakelijke gasverbruik van 2016 ten opzichte van 2014, evenals een toename van de productie van biogas sinds 2014.

Volgens mondelinge opgave van het vergistingsbedrijf Groot Zevert was er voor 2016 sprake van 1,47 miljoen m³ aardgas equivalenten aan ruwe biogasproductie. Dit is vergelijkbaar met het verbruik van 980 huishoudens met een gemiddeld verbruik van 1.500 m³ aardgas per jaar. Dit is een bijdrage van 11% (!) aan de doelstelling voor 2019.

We kunnen spreken van een positieve trendbreuk voor besparingen en opwekking van energie in de bebouwde omgeving. Met name de investeringen in isolatiemaatregelen in woningen en in de opwekking met zonnestroom en biogas hebben effect. Dit ondanks meer economische groei en meer winterse dagen die doorgans gepaard zijn aan meer gasverbruik.

2. Samenvatting stand van zaken uitvoeringsmaatregelen 2a t/m h, 3 en 4 EUP

	Onderwerp	Korte toelichting inzet voor de uitvoering
2a	Achterhoek bespaart subsidieregeling 2016 t/m 2018	In 2016 zijn 273 aanvragen in behandeling genomen voor isolatiemaatregelen. Tot 23 juli 2017 waren dat er 379. Er werd € 120.500,- aan subsidies verstrekt. In de eerste helft van 2017 was dit € 125.200,--.
2b	Stimulering van en participatie in substantiële opwekking	Het gaat hier om de grotere energie opwekinstallaties die een substantiële bijdrage leveren aan de doelstelling. We kunnen hiermee aan de slag zodra de eerste pilots voor grootschalige opwekking zich aandienen. Naar verwachting gebeurt dat nadat onderdeel 4 klaar is. Regionaal is overleg gaande over een gezamenlijk revoluerend fonds voor procesgeld en/of garantstelling door de gemeente voor het aanjagen van grootschalige opwek-bespaar-projecten.
2c	Zonatlas	De website wordt gemiddeld 2108 keer per jaar bezocht. Het bezoek schommelt tussen de 50 á 175 x per maand (11% van aantal woningeigenaren in Berkelland per jaar). Uit de data blijkt dat er 34.500 geschikte daken zijn die een productie kunnen genereren van 249 miljoen kWh/jaar.
2c	Frontoffice voor inwoners en bedrijven in 2016-2018	In de periode 2013-2016 leverden de Stichting ADV (Achterhoek Duurzaam Verbouwen) met het "Verduurzaam energieloket" en AGEM hun bijdragen aan vele acties en campagnes. Sinds begin 2017 is het nieuwe duurzaam energieloket gestart met de volgende activiteiten. - een klantenservice; deze ontving ca. 125 telefoontjes in de eerste helft van 2017 - een nieuwe website, o.a. met informatie over beschikbare diensten, praktijkvoorbeelden en financiële regelingen in de gemeente Berkelland - een nieuwe opzet van de nieuwsbrief; deze wordt maandelijks verzonden naar ca. 500 abonnees - een nieuwe folder - de ontwikkeling van nieuwe adviesdiensten - inzet van energiecoaches (2 cursisten uit Berkelland) - het Achterhoekse Energiecafé; in Geesteren op 27 juni, ca. 20 bezoekers en veel interactie.
2c	Bedrijfsplan voor een frontoffice voor inwoners én bedrijven 2017-2020	Uit de stichting Achterhoek Duurzaam Verbouwen (ADV), AGEM en de andere 7 gemeenten is begin 2017 een bedrijfsplan voortgekomen. Dit is vastgesteld voor de periode 2017-2020 en opereert onder de naam Verduurzaam energieloket. In februari is opdracht gegeven voor een basis- en pluspakket. Daarin is specifieke toelevering van voorlichtings-, advies- en campagnediensten voor inwoners overeengekomen voor 2017. Voor bedrijven is inmiddels de website Achterhoekonderneemtduurzaam.nl actief.
2d	Energiescan voor	De proef met 33 bedrijven in Ruurlo laat goede

	maximaal 60 bedrijven	besparingspotenties zien: 40% op elektriciteit en 50% op aardgas. En voor de 5 jaarstermijn besparingspotenties van 16% op elektriciteit en 7% op aardgas. In het voorjaar van 2017 werd een projectplan opgesteld samen met het Platform BV Berkelland, IKB ,VNO/NCW, de ondernemersverenigingen, bedrijfsverenigingen en de ODA Vervolgens werd een overeenkomst afgesloten met het bestuur van IKB om bedrijven te werven voor de Energie scans en de scans door onafhankelijke deskundigen te laten uitvoeren. Het IKB werkt daarbij samen met de stichting Achterhoek Duurzaam Verbouwen. Momenteel is de werving gaande en hebben zich 35 bedrijven en instellingen voor een scan aangemeld
2e	Stimuleren Technische innovatie door bedrijven	Tot nu toe was er 1 initiatief. Uit de aanvraag bleek geen concrete bijdrage aan de doelstelling. Er wordt gewerkt aan een subsidieregeling. Deze zal een gelijke basis hebben als de verordening voor 2g en in het najaar van 2017 kunnen worden vastgesteld.
2f	Gemeentelijke voorbeeldrol	Gemiddeld zijn over de periode 2014- 2016 439 lantaarnpalen per jaar met LED en dimmers uitgerust. Er is opdracht gegeven in 2017 voor de vervanging 563 conventionele door LED-armaturen te zorgen. Op dit moment is er bij de gemeentewerf sinds 15 december 2016 een elektrische bestelauto (peugeot partner) en sinds mei 2016 een bestelauto op biogas (VW caddy) in gebruik. Het onderzoek naar energie neutraal worden van gebouwen is gereed voor het gemeentekantoor en de werf. Het onderzoek wordt in het najaar van 2017 gerapporteerd aan het college, gelijktijdig met het gereed komen van de overige 17 gemeentelijke gebouwen waarvoor vanuit EU verplichte Energie efficiency scan (EED) wordt gerapporteerd aan de ODA.
2g	Gemeentelijke aanjaag-en participatierol	De Sint Jorisschool wekte in 2016 49.500 kWh/jaar op met 114 zonnepanelen en gebruikt 370 LED lampen. 4 basisscholen hebben laten weten interesse te hebben om met ondersteuning door het bedrijf Slimopgewekt elektrisch energieneutraal te worden. We werken aan de voorbereiding van een 3 jaar durende campagne "lang zal ze wonen" die mede beoogt woningeigenaren (50+) in Berkelland te bewegen maatregelen te nemen t.a.v. binnenklimaat , energiebesparing en comfort. Met de dorpshuizen Gelselaar, Haarlo en Geesteren zijn energiebesparings en -opwek opties meegenomen in het onderzoek naar groot onderhoud, voor zover het winst op kan leveren in de exploitatie. De overige dorpshuizen volgen later.
2g	Ondersteuning collectieve projecten van inwoners	In totaal zijn meer dan 60 projecten gaande waarvan een 4 tal collectieve projecten waaraan aanjaagbudget besteed is: • postcoderoos coöperatie Zondelen op het dak van het gemeentekantoor; • postcoderooscoöperatie ZONders van Werkgroep Duurzaam Beltrum op sporthal de Sonders; een

		bedrijfsdak is eind juli 2017 gereed gekomen. De feestelijke ingebruikname vindt plaats op 20 augustus 2017; • postcoderoos coöperatie Duurzame Energie Eibergen voor locaties de Huve en Koopman; er wordt gewerkt aan een derde dak; • € 54.000,- voor coördinatie, communicatie, werving en organisatie van de Berkellandse aanpak voor energiescans bij bedrijven (2d) De totale opwekcapaciteit is circa 1600 panelen dat gelijk is aan het elektriciteitsverbruik van ca.105 gezinnen.
2g	HIER Klimaatstraatfeest	Energiebesparingswedstrijd is gestart in het stookseizoen 2016-2017. De Grolsesteeg in Borculo is 9 ^e geworden in de klimaatstraat wedstrijd. 309 straten uit heel Nederland deden mee.
2g	Subsidieregeling maatschappelijke initiatieven voor energiebesparing en/of energieopwekking	De subsidieregeling treedt in werking in augustus 2017 en beoogt gezamenlijke plannen te stimuleren. Het maximale subsidiebedrag is € 10.000 (of 50 procent van de kosten). Initiatiefnemers moeten minimaal 50% zelf inbrengen. Subsidieplafond van de regeling is € 90.000,--.
2g	Niet collectieve initiatieven	Binnen de meer dan 60 projecten die gaande zijn gaat het om 12 particuliere initiatieven en 12 individuele bedrijfsinitiatieven voor de opwekking of besparing. De gemeente is daar niet direct betrokken.
2g	Marktinitiatieven richting inwoners	Het bedrijf Pluijmers zorgde met een campagne Isolatie Collectief voor 330 aanvragers voor subsidie of een lening. Inmiddels hebben 128 aanvragers ook daadwerkelijk maatregelen uitgevoerd. De firma Takkenkamp zette in met de campagne "Berkeland isolatie" en heeft gespreken met 26 klanten in Berkelland. Er is sprake van een toename van marktinitiatieven. Momenteel lopen er nog 2 om woningeigenaren te bereiken met isolatie of opwekmaatregelen.
2g	Uitbreiding formatie	De formatie voor energie/milieu is met 1,0 fte uitgebreid tot medio 2018.
2g	Opwekking zonnestroom in Berkelland	Opwekking bij voortzetting huidige trend in zal in 2019 circa 17 miljoen kWh/jr zijn In 2015 waren er 7 geregistreerde zonnestroom aansluitingen per 100 woningen. In 2016 waren er 1.560 meer kleinverbruik opwekaansluitingen zonnestroom t.o.v. de 70 in 2011. In 2016 kwamen er 315 aansluitingen bij. 7,5 op de 100 woningen in onze gemeente beschikt over opwekking van zonnestroom. Daarmee zijn we koploper in.
2h	Verordening Verbrede Duurzaamheidslening Eigen woning gemeente Berkelland 2016	Er is tot begin december 2016 131 x een duurzaamheidslening (oude en nieuwe regeling) afgesloten. Gemiddeld werd er € 6.115,-- geleend. In de eerste helft van 2017 was het aantal afgesloten leningen 72 met een gemiddeld leenbedrag van € 7.060--.
2h	Verbrede Stimulerings-	In 2016 tot medio 2017 werd voor 1 bedrijf een

	regeling voor MKB, Instellingen en Agrarische- en agrarisch gerelateerde bedrijven	stimuleringslening afgesloten voor de investering in 144 zonnepanelen. Werving voor Energie scans en attenderen op de lening is via platform BV Berkelland IKB en VNO NCW in de zomer van 2017 gestart. Wij verwachten meer aanvragen voor de stimuleringsregeling na uitvoering van de scans.
4	Stimuleren duurzame energieopwekking 2016 t/m 2018	Steeds meer investeerders en grondeigenaren komen met plannen naar ons toe en vragen naar ruimtelijke mogelijkheden. Een aantal starten de procedure voor afwijking van het bestemmingsplan. De meesten wachten op het nieuwe ruimtelijke beleidskader (RODE) of wijken uit naar andere gemeenten.
4	Studiebijeenkomst met raad	Op 16 november 2016 en op 16 mei 2017 werd een beeldvormende studiebijeenkomst gehouden met deskundigen maar ook met initiatiefnemers met inpassingsvraagstukken. Beide bijeenkomsten werden goed bezocht (respectievelijk 40 en 70 betrokkenen) en actief beleefd. Het leverde nuttige input voor het draagvlak van voorgestelde maatregelen in de beleidsnotitie en een matrix voor de ruimtelijke opgave.
4	Ruimtelijk beleidskader voor duurzame energieopwekking.	Het beleidskader/structuurvisie RODE is in de afrondende fase en wordt in het najaar ter inzage gelegd.

3. Uitgebreide toelichting

Achterhoek bespaart subsidieregeling 2016 t/m 2018 (2a)

Op 20 september 2016 is de regeling Achterhoek bespaart 2016 t/m 2018 vastgesteld. Er geldt een subsidieplafond van € 600.000 (waarvan € 500.000 gemeentelijke en € 100.000 aangevraagde provinciale subsidie). Het Klantcontactcentrum van de gemeente Berkelland handelt de subsidie aanvragen af. De vorige regeling was sinds medio 2015 uitgeput.

In 2016 werd op 273 aanvragen positief beschikt. Tot 23 juli 2017 werd op 379 aanvragen positief beschikt, slechts 1 werd afwezen. Op die datum was € 292.990 nog beschikbaar voor de regeling.

Inmiddels is verantwoording afgelegd aan het subsidiedeel dat de provincie kon bijdragen op de aanvragen t/m 1 jan 2017. De provincie stelde € 52.959,58 aan subsidie vast.

Conclusie: met de 'Achterhoek bespaart'- regeling worden meer dan 500 huizenbezitters per jaar gestimuleerd tot het nemen van isolatiemaatregelen. Het EUP doel van 500 woningen per jaar wordt gehaald (de SVn-leningen nog niet meegeteld).

De subsidie wordt het meest gebruikt voor isolatie van spouwmuren, dubbel glas en vloerisolatie. Het stimulerend effect (multiplier) blijkt uit het feit dat inwoners gemiddeld bijna 7 maal het bedrag besteden dat als isolatiesubsidie wordt verstrekt. Daarmee heeft het ook een economisch effect met werk voor isolatie- en bouwbedrijven van gemiddeld € 968.500,= per jaar.

Regeling en periode	Achterhoek bespaart 2009	Achterhoek bespaart 2010	Achterhoek bespaart 2011	Achterhoek Bespaart 2013	Achterhoek Bespaart 2014/15	Achterhoek Bespaart 2016/18 (okt-dec 2016)	Achterhoek Bespaart 2016/18 (jan-23 juli 2017)
Positief beschikte aanvragen	103	103	309	600	595	273	379
Investering van particulier woning bezitters in €	344.678,29	438.205,38	743.437,08	1.795.096,10	1.487.914,--	758.092,--	844.917,--
Totaal door Berkelland uitgekeerd aan subsidie €	41.132,98	42.777,65	121.242,52	248.242,34	271.041,--	120.514,--	125.197,--
Multiplier (€ investering per€ subsidie)	8,4	10,2	6,1	7,2	5,5	6,3	6,7

Woonplaats	Aantal Subsidies Achterhoek bespaart 20 sept 2016 t/m 15 juli 2017 verdeeld naar kern
Eibergen	186
Neede	138
Borculo	126
Ruurlo	88
Beltrum	56
Rekken	24
Geesteren	14
Rietmolen	10
Gelselaar	4
Haarlo	6
Totaal	652

Zonatlas (2c)

De website zonatlas/berkelland is sinds medio 2013 in de lucht en is ondersteunend voor de realisering van onze doelstelling. De website wordt gemiddeld 2108 keer per jaar bezocht. Per maand schommelt het bezoek tussen 50 á 175 keer. Het zou kunnen betekenen dat jaarlijks 11% van de 19.000 Berkellandse woningeigenaren de site raadpleegt

Uit een update van Tetraeder solar GmbH -het bedrijf dat de website zonatlas onderhoudt- blijkt dat er in potentie in Berkelland meer dan 34.500 geschikte daken zijn. Gezamenlijk kunnen deze in potentie een productie kunnen genereren van 249 miljoen kWh/jaar. Genoeg voor een verbruik van 165.700 gebruikers.

Frontoffice voor inwoners en bedrijven in 2016-2018 (2c)

In de periode 2013 -2016 leverde de **stichting ADV** (Achterhoek Duurzaam Verbouwen) met het "Verduurzaam energieloket" een bijdrage aan:

- promotie van de deelname van ruim 2.100 huishoudens aan de 'Achterhoek bespaart regelingen';
- het maken van een energiekansenkaart met de lokalisatie woningen van voor 1980;
- inventarisatie 1500 woningen met bovengemiddeld stookgedrag;
- adviesgesprekken met inwoners en bedrijven;
- 45 kennissessies en trainingen voor bedrijven met elk 10 à 25 deelnemers;
- 4 campagnes met duurzame huizenroutes Achterhoek met 4 bezoekadressen in Berkelland;
- Lagere schoolcampagnes over besparing en opwekking;

Ook onderhoudt stichting ADV de website 'verduurzaamenergieloket.nl' (51.450 bezoekers per jaar), heeft facebook (227 volgers) en twitter (894 volgers).

Tussen 2013 en 2016 bereikte de **AGEM** in de Achterhoek het volgende resultaat:

- 650 inwoners en deels bedrijven die groene Achterhoekse stroom afnemen
- samenwerking en adviesondersteuning in 3 postcoderoos coöperaties waaronder Zondelen op het dak van het gemeentekantoor in Borculo maar ook in Beltrum en Eibergen, Wichmond en Zieuwent.
- AGEM is trekker van en ontwikkelt het project 'Zon op erf'. Van de 3 pilotprojecten wil de AGEM nu met 1 project uit Eibergen doorgaan als een van de eerste 5 in de Achterhoek. Daartoe heeft de AGEM met de Regio Achterhoek een subsidieaanvraag bij de provincie ingediend.

Bedrijfsplan voor een frontoffice inwoners én bedrijven 2017-2020 (2c)

Eind 2016 werd een bedrijfsplan opgesteld in samenwerking met de stichting ADV de AGEM en de andere regio gemeenten. Begin 2017 werd een overeenkomst afgesloten voor een nieuw loket dat in de plaats treedt van de stichting ADV: het Verduursaam energieloket BV. In de overeenkomst is voorzien in een basispakket (voor alle 7 deelnemende Achterhoek gemeenten) en een pluspakket dat specifiek is voor onze gemeente.

Dit loket voorziet in de informatie en advies voor inwoners en bedrijven op het terrein van opwekking en besparing van energie.

In de overeenkomst zijn de volgende activiteiten voorzien voor 2017:

Basispakket:

- **Bereikbaarheid:** telefoon / e-mail / coördinatie / helpdesk
- **Communicatie:** Website / social media / nieuwsbrief / algemene publiciteit met verwijzing naar lokale ontwikkelingen, Weblink en telefonische doorverwijfsfunctie voor bedrijven en instellingen naar het energiescan project in de gemeente Berkelland van het IKB/Berkelland, ADV ODA, VNO/NCW en gemeente
- **Lokale wijkcampagne:** 1x per jaar / Achterhoekse Duurzame Huizenroute 1x per jaar / begeleiden voorlopersgroep Hartognootlaan (144 woningen) in Borculo, Meijersweg noord en zuid (322 woningen) in Neede en Rozenkamp in Eibergen (55 woningen)
- Voor de kleine kernen vragen we de inzet voor de inloopstreekuren 2017 de kernen
- **Ontwikkelcentrum** voor het ontwikkelen nieuwe vraag gerichte proposities met lokale en regionale bedrijven. Midden 2017 zijn afspraken gemaakt met het bedrijf Susteen die dit ook m.b.v. web applicaties gaat uitvoeren

Pluspakket 2017 Berkelland:

- Korting op kosten 30 maatwerkadvisen
- Beurs / evenement met adviseur en energiecoach vanuit het energieloket
- Ondersteuning voor de campagne Langer thuiswonen "Lang zal ze wonen" i.s.m. Kruiswerk en Prowonen en 5 voor mekaarteams Berkelland
- Korting bij 100 huisbezoeken a € 30,- per bezoek aan huis van een adviseur via internet
- 3x per jaar wijkaanpak
- Op 3 a 4 locaties inloopuur bij adviseur en energiecoach met aanbod van 2x 30 gratis warmtefoto's in 2017 in Geesteren, Gelselaar en Haarlo en één buurschap

De afgesproken doelstellingen met het Verduursaam energieloket zijn voor de periode 2017 t/m 2020:

- Bereiken van 1100 adressen (koopwoningen van voor 1980) met besparingsmaatregelen in Berkelland
- Bereiken van 970 adressen met maatregelen voor duurzame opwekking in Berkelland.

Energiescan voor maximaal 60 bedrijven (2d)

Voor 60 van de meest energieverbruikende bedrijven, sportaccommodaties, buurthuizen, kulturhusen en verenigingsgebouwen stellen we een subsidie voor energiescans beschikbaar. We koppelen deze actie aan de promotie van de SVn stimuleringslening en stimulering van innovatie.

We hebben een gezamenlijk projectplan opgesteld met het IKB, Platform BV Berkelland en stichting ADV. Ook zijn de ODA en VNO/NCW betrokken, evenals de lokale ondernemersverenigingen en industriekeuren. Dit gezamenlijke projectplan wordt 'de Berkellandse aanpak' genoemd en wordt nu verder uitgerold bij de regiogemeenten. Samen met VNO/NCW willen we het project combineren met de MKB check-up scan, zodat alle bedrijven die aan besparing willen of moeten doen¹ de kans krijgen een energiescan uit te voeren en besparingsmaatregelen te inventariseren.

De MKB Energy Check-Up is een online scan die o.a. door VNO NCW landelijk is ontwikkeld. Deze is vooral geschikt voor kantoren, horeca en detailhandel met laag tot gemiddeld energieverbruik <50.000 kWh/jaar. De doelstelling is om 125 van deze scans uit te voeren in de periode dat ook 60 DOE scans worden uitgevoerd.

¹ EU-verplichting tot een EED scan

Het projectplan is in 2017 gereed gekomen en in de zomer van 2017 is de werving gestart voor de deelname door bedrijven. In de communicatie met ambassadeurs en informatie-avonden worden beide scans aangeboden gericht op de verschillende doelgroepen qua energieverbruik, Nadat de eerste 60 DOE scans zijn uitgevoerd vindt een evaluatie plaats en eventueel aanpassing van het gezamenlijke projectplan. Op basis hiervan wordt bekeken om uitvoering van opnieuw 120 DOE scans aan de raad voor te leggen.

Per begin augustus 2017 bedraagt het aantal aanmeldingen voor de Energie scan 35. De werving gaat voort in de herfst van 2017. Het aantal deelnemers aan de online MKB Check-Up scan die samen met het IKB via de VNO /NCW afdeling onder de aandacht wordt gebracht bij Berkellandse ondernemers bedraagt momenteel 6 tegenover een beoogd aantal van 125. VNO/NCW en IKB beraden zich op een effectievere promotie.

Het resultaat zal met de proef die in Ruurlo is afgerond met 33 deelnemende bedrijven, worden geëvalueerd. De pilot in Ruurlo laat zien dat er op de langere termijn besparingspotenties zijn van 40% op elektriciteit en 50% op aardgas. Voor de korte termijn van vijf jaar zijn de besparingspotenties: 16% op elektriciteit en 7% op aardgas. Ook zijn er in Ruurlo initiatieven gaande om gezamenlijk duurzame energie op te wekken, om de circulaire economie vorm te geven en om duurzame mobiliteit op het bedrijventerrein te stimuleren.

Stimuleren 'Technische innovatie door bedrijven' (2e)

De voorgenomen subsidieregeling zal sterk lijken op de verordening voor maatschappelijke initiatieven voor energiebesparing en/of opwekking. We verwachten ook een impuls hiervan n.a.v. het energiescan project bij bedrijven dat momenteel in samenwerking met Platform BV Berkelland, IKB en stichting ADV vorm krijgt.

Gemeentelijke voorbeeldrol (2f) snellere vervanging 695 lantaarnpalen door LED verlichting, elektrisch rijden en energieonderzoek gebouwen (2f)

Jaar	Aantal geplaatste Led-armaturen	Cumulatief aantal	Besparing (o.b.v. 60 kWh per armatuur)
2014	661		39.660 kWh/jr
2015	434	1095	65.700 kWh/jr
2016	222	1317	79.020 kWh/jr

Gemiddeld zijn over de periode 2014- 2016 439 lantaarnpalen per jaar met LED en dimmers uitgerust. Met de 79.020 kWh per jaar zijn we op koers met bespaardoel voor 2019 met 154.000 kWh per jaar. Er is opdracht gegeven in 2017 voor de vervanging 563 conventionele door LED-armaturen te zorgen. Voor een tweede groep van 630 armaturen wordt opdrachtverlening in 2017 voorbereid.

Op dit moment is er bij de gemeentewerf sinds 15 december 2016 een elektrische bestelauto (Peugeot partner electric) en sinds mei 2016 een bestelauto op biogas (VW caddy TGI ecofuel) in gebruik. Voor de vervanging van drie (BOA) dienstauto's worden afwegingen gemaakt waarbij ook een snellader onderdeel van de vervangingsinvestering kan zijn.

Het onderzoek naar energie neutraal worden van gebouwen is gereed voor het gemeentekantoor en de werf. Het onderzoek wordt in het najaar van 2017 gerapporteerd aan het college, gelijktijdig met het gereed komen van de overige 17 gemeentelijke gebouwen (verplichte Energie efficiency scan (EED)).

Met die rapportage en scans worden alle wettelijke verplichte investeringen in gemeentelijke gebouwen en -transport met een terugverdientijd van 5 jaar duidelijk.

In de loop van 2016 zijn alle gemeentelijke verbruiken beter geregistreerd door het instellaren van meer dan 900 slimme meters. Vanaf 2017 kan met de software Energiemissie daarmee per verbruikstype (openbare verlichting, gebouwen, rioolgemaal enzovoort) het gemeentelijk nauwkeuriger worden gemonitord.

Opwekking zon en biogas in Berkelland (2g)

	Totale opwekking stroom PV zonne-energie kWh/jr Kleinverbruiksaansluitingen	Overige opwek in kWh/jr o.b.v. gemeten waarden uit Warmte Kracht Koppeling (WKK) en windmolens	Groei aantal kleinverbruiksaansluitingen (3x80 Amp) Zonne-energie
nul ref. 2011	250.000	5.250	70
2016	6.650.000	7.330	1.630

Berkelland spant met een opwekking van 443 Megajoule of 123 kWh per inwoner per jaar, samen met Oost Gelre de kroon als het gaat om de opgewekte zonnestroom per inwoner. Ook ten opzichte van Nederland. In 2015 hadden we meer dan 7,5 geregistreerde zonnestroom aansluitingen per 100 woningen. Bij voortzetting van de huidige trend er in 2019 circa 17 miljoen kWh/jaar wordt opgewekt met 4000 kleinverbruik aansluitingen en in 2030 bijna 70 miljoen kWh/jaar. Dat is 25% van het doel in 2030.

Opwekking biogas (2g)

Volgens mondelinge opgave van het vergistingsbedrijf Groot Zevert was er voor 2016 sprake van een productie 1,47 miljoen m³ aardgas equivalenten met ruw biogas. Dit is vergelijkbaar met het verbruik van 980 huishoudens met een gemiddeld verbruik van 1.500 m³ aardgas per jaar. Dit is een aanzienlijke bijdrage van 11% aan de doelstelling voor 2019.

De productie tussen 2011 en 2015 bedroeg 1.912.184 m³ biogas is gelijk aan 1.195.000 m³ aardgasequivalenten. Voor 2017 is de verwachting van het bedrijf dat de productie 3,13 miljoen m³ aan aardgasequivalenten zal leveren aan de Friesland Campina fabriek in Borculo. Voor het jaar 2018 wordt een nog hogere productie van 4,25 miljoen m³ aardgasequivalenten verwacht. Die productie vormt dan een aanzienlijke bijdragen van 33% aan de doelstelling van 13 miljoen m³ in 2019 voor gas.

Ondersteuning collectieve projecten van inwoners (2g)

Voor projectondersteuning van gezamenlijke (maatschappelijke) projecten van inwoners werd € 5.000,- tot € 10.000,- toegekend om eerste projectmijlpalen binnen een half jaar tot stand te kunnen brengen. Het gaat om 4 projecten waarvan er twee zijn gerealiseerd:

- De oprichting van de coöperatie Zondelen in Berkelland. Op het dak van het gemeentekantoor liggen sinds 10 december 2016, 264 zonnepanelen van 60 deelnemers. De jaarlijkse opbrengst ligt rond de 60.000 kWh.
- Door de werkgroep Beltrum duurzaam is een postcoderoos-coöperatie gestart op de daken van de Sonders sporthal bouwbedrijf Hoffman. Er zijn 698 panelen geplaatst met 58 deelnemers.
Ook het bedrijf Hofman installeerde zelf nog eens 154 panelen. Een bijzonder effect van de eigen inspanning van de werkgroep dat mede tot stand kon komen door de aanjaagbijdrage die gemeente leverde aan de werkgroep. Het vormt een belangrijk voorbeeld project.
- Een 3^e collectief project is Duurzame Energie Eibergen (DEE). Door eigen werving is inmiddels voor 400 zonnepanelen ingetekend. Daarbij is tevens een 2^e dak van de

installatiebedrijf Koopman gevonden. Er wordt door de coöperatie DEE onderzocht of een derde dak mogelijk is op de brandweerkazerne van Eibergen waarmee het aantal panelen tot 550 kan toenemen.

- Een vierde collectief is net begonnen in Neede. De beoogd dak daar is dat van de brandweerkazerne omvang van dit project is nog niet bekend.

Bij elkaar brengt de opwekcapaciteit uit deze coöperatie projecten 1.600 panelen op dat gelijk is aan het energieverbruik van ca. 105 gezinnen (360.000 kWh/jaar).

Daarnaast ontstaan er soortgelijke initiatieven rondom de energie exploitatielast van de dorpshuizen in Geesteren, Gelselaar en Haarlo.

Door de opgebouwde ervaring van de deelnemende partijen is het nu makkelijker om meer postcoderoosprojecten te starten.

Niet collectieve initiatieven (2g)

Bij de niet collectieve initiatieven van onderop zien we verspreid over de gemeente het volgende beeld:

Zonnestroom projecten	16
Wind projecten	5
Biomassa	3
Totaal	24

Het gaat in 12 gevallen om bedrijfs gerelateerde initiatieven en in 12 gevallen om particuliere initiatieven.

Bij een tiental projecten zien we kansen op een forse bijdrage aan de doelstelling voor 2019 ze zijn echter kansrijker ná vaststelling van het ruimtelijk toetsingskader voor duurzame energieopwekking (RODE) door de gemeenteraad.

In toenemende mate komen investeerders en ontwikkelaars van met name grootschalige zonneakker initiatieven maar ook windturbine initiatieven rechtstreeks naar de gemeente om te verkennen wat de ruimtelijke mogelijkheden en beperkingen zijn.

In een kleiner aantal gevallen is daar een grondeigenaar uit onze gemeente bij betrokken. We noemen initiatieven rondom Rietmolen, Borculo, zuidelijk van Beltrum. Ook is daarbij waterschap Rijn en IJssel betrokken of de AGEM die als adviseur samenwerkt met een partner die wil investeren in duurzame energie of een zon op erf project.

Klimaatstraatfeest (2g)

In november 2016 ging een Klimaatstraatfeestactie van start gegaan om meer inwoners met energiebesparing aan de slag te krijgen. Met publieksacties (o.a. op de markt) en communicatie via Berkelbericht, facebook en twitter en bij diverse overleggen in de kernen en inspanningen van de cooperatie Berkeleland energie zijn inwoners warm gemaakt voor deelname aan het klimaatstraatfeest.

Uit de actie volgde dat de Grolse steeg is 9^e geworden in de klimaatstraat wedstrijd. 309 straten uit heel Nederland deden mee. Volgend jaar zal niet meer worden deelgenomen. De kosten van deze actie verhouden zich niet tot de opbrengst en de inspanningen die we al bekostigen aan acties via het Verduursaam energieloket waarmee een campagne voor soortgelijk doel is afgesproken voor 2017.

Marktinitiatieven voor huiseigenaren(2g):

Naast de AGEM en het verduursaam energieloket zijn er in toenemende mate aanbieders op de markt die interessante proposities bieden voor inwoners. Daarbij brengen ze de gemeentelijke subsidie- en leenregelingen onder de aandacht.

Het 'Isolatie Collectief' is een commerciële organisatie die met een huis-aan-huisbrief in 2 weken tijd zorgde voor meer 330 aanvragers. Inmiddels zijn bij 128 woningeigenaren maatregelen uitgevoerd. Volgens het bedrijf is er in totaal 8.050 m² spouw, bodem of vloer zijn geïsoleerd en is 19.400 kWh stroom bespaart met de investeringen in zonnepanelen (gelijk aan het gemiddeld jaarverbruik van 8 huishoudens). De inwoners hebben gebruik gemaakt van de aanvraag (via het bedrijf die het invulwerk voor de subsidie doet) voor een SVn duurzaamheidslening en/of een subsidieaanvraag in het kader van Achterhoek bespaart.

De firma Takkenkamp zette dit jaar -onder de naam Berkeland Isoleert- in op een bewoners aanbod per brief met een aanbieding voor isolatiemaatregelen. Momenteel hebben zij bij 26 huiseigenaren projecten onder handen.

Op dit moment zijn een 2 tal initiatieven voor huiseigenaren gaande:

- AGEM zet sinds november 2016 met 'premium partners' (leveranciers van zonnepanelen) in november 2016 in waarbij mensen zwarte of blauwe zonnepanelen kunnen inkopen zonder eigen investering
- De firma Zonneplan uit Eibergen zet in op aanbiedingen voor zonnepanelen.

Uitbreiding formatie (2g)

Voor de uitvoering van het Energie Uitvoeringsprogramma is de formatie tot eind 2018 met 1,0 fte uitgebreid. Het lijkt erop dat meer betrokkenheid en tijd nodig is voor de aanjaagrol en begeleiding van initiatieven evenals voor handhaving op energieprestaties door de ODA. Onderzocht wordt hoe dit kan worden opgelost.

Impulsprojecten Prowonen (2g)

Prowonen voerde zogenoemde impulsprojecten uit in de periode 2014-2015. In wijk Noord in Borculo en Westenesch in Eibergen werden 330 huurwoningen verbeterd. Zij maakten een labelstap naar A of B. Ook investeerde Prowonen in renovatie en nieuwbouw in wijk de Berg in Neede. Gemiddeld is € 25.000,- per woning geïnvesteerd. Ook werden leerling werkplaatsen gerealiseerd. Prowonen zal voor 2020 nog eens 90 woningen energetisch renoveren naar label A of B.

Verordening Verbrede Duurzaamheidslening Eigen woning gemeente Berkelland 2016 (2h)

Per 20 september 2016 is de nieuwe Verbrede Duurzaamheidslening Eigen woning vastgesteld. Hiermee is het nu ook mogelijk, om naast isolatiemaatregelen voor de 'schil' van woningen de opwekking van duurzame energie met een SVn duurzaamheidslening te financieren. En dat met een aantrekkelijk lage rente.

Het Klantcontactcentrum van de gemeente Berkelland handelt de lening aanvragen in samenwerking met de SVn organisatie af. Een duurzaamheidslening (oude regeling sinds mei 2013 en de nieuwe regeling) werd tot begin december 2016, 131 x afgesloten. Gemiddeld werd er tot eind 2016 € 6.115,- geleend. In de eerste helft van 2017 werden 72 duurzaamheidsleningen afgesloten voor een gemiddelde van € 7.060,-. Het aantal leningen per maand is stijgend naar gemiddeld 10. De lening wordt ook via het Achterhoeks verduurzaam energieloket onder de aandacht gebracht.

Maand 2016	Aantal	Geleende bedragen SVn duurzaamheidslening
Januari	51	271279,61
Februari	26	143156,37
Maart	14	216597,15
April	7	207451,77

Mei	9	102160,74
Juni	3	70182,43
Juli	4	97855,85
Augustus	2	13196,95
September	2	9450,08
Oktober	6	47308,66
November	6	65193,81
December	3	23617,31
Totaal verstrekt	133	€ 1.267.450,73
Maand 2017	Aantal	Geleende bedragen SVn duurzaamheidslening
Januari	9	59025
Februari	3	17880,19
Maart	20	110680,23
April	21	160461,62
Mei	6	46486,58
Juni	7	58182,43
t/m 23 Juli	6	55607,11
Totaal verstrekt	72	€ 508.323,16

Verbrede Stimuleringsregeling voor Midden en kleinbedrijf, Instellingen en Agrarische- en agrarisch gerelateerde bedrijven gemeente Berkelland 2016 (2h)

Per 20 september 2016 kunnen ook MKB bedrijven en instellingen (zoals bijvoorbeeld sportverenigingen, dorpshuizen en kulturhusen) een beroep doen op de verbrede stimuleringsregeling. De vorige stimuleringsregeling was beperkt tot leningen voor agrarische bedrijven en duurzame energieopwekking met zonnepanelen of zonneboilers. Nieuw is ook dat een breder scala van opwekinstallaties en isolatiemaatregelen, energieadvies en aanschaf van certificaten in een postcode-roos coöperatie onder de regeling vallen. In de oude SVn stimuleringsregeling (mei 2013) was ca. € 139.000 beleend. In 2016 werd voorts nog voor één bedrijf een stimuleringslening afgesloten voor 144 zonnepanelen. De lening is € 21.825,- (helft van de begrote kosten).

In 2017 werd 1 nieuwe aanvraag afgewezen.

In 2017 volgt meer promotie van de regeling in combinatie met de subsidie voor Energiescan en de MKB check-up. Deze wordt momenteel in samenwerking met het IKB, Platform BV Berkelland, stichting ADV en VNO NCW voorbereid. De uitrol hiervan is in net (zomer 2017) van start gegaan. De lening wordt ook via het Achterhoeks verduurzaam energieloket onder de aandacht gebracht.

Gemeentelijke aanjaag- en participatierol (2g)

Via Slimopgewekt, een organisatie die eerder de Sint Jorisschool in Borculo elektrisch neutraal maakte, zijn alle schooldirecties en besturen aangeschreven met een actie. Inmiddels hebben 4 basisscholen aangegeven in het najaar een besluit hierover te nemen. Scholen in Neede en Eibergen zijn met elkaar in overleg en agenderen het onderwerp binnenkort.

De Sint Jorisschool wakte in 2016 49.500 kWh/jr op met 114 zonnepanelen en gebruikt 370 LED lampen en is elektrisch energieneutraal.

Vanuit de programmalijnen wonen en transitie in het sociaal domein is in samenwerking met Kruiswerk/zlimthuis, Prowonen, het Verduursaam energieloket en de voormekaar teams een campagneplan in wording voor de campagne "Lang zal ze wonen". Dit voorziet in een soortgelijke opzet als het verduursaam energieloket in bewustwording en stimulering van maatregelen op het terrein van huisautomatisering, woningaanpassing, brand- inbraak- en val veiligheid evenals energiebesparing, comfort en gezond binnenklimaat. De doelgroep omvat 12.600 huiseigenaren (50+). De campagne heeft een voorziene looptijd van 3 jaar en beoogt 400 mensen tot maatregelen te bewegen en 5000 bewust te maken. In het najaar van 2017 besluiten Gemeente, Prowonen en Kruiswerk over hun bijdrage aan het project.

Stimuleren duurzame energieopwekking 2016 t/m 2018 (4)

Steeds meer ontwikkelaars willen vrijblijvend business cases uitrekenen voor wat er met zonnepanelen mogelijk is en op gemeentelijke terreinen die braak liggen.. Ook ontmoeten we steeds meer particuliere bedrijven met initiatieven voor grotere zonnepanelen installaties. Zij wachten met smart op de nieuwe ruimtelijke beleidskaders waarmee meer ruimte kan worden gegeven aan hun projecten.

Met de regio en AGEM zijn de eerste overleggen op gang om een revoluerend Achterhoeks energiefonds met geld voor "proces" en voorfinanciering te vormen. In 2017 volgt daarover verdere besluitvorming.

Opstellen ruimtelijk beleidskader voor duurzame energieopwekking (4)

In 2016 is aandacht besteed aan het scheppen van ruimtelijke randvoorwaarden en kansen voor het plaatsen van installaties voor duurzame opwekking. Daartoe is gestart met het opstellen van een beleidsnotitie voor nieuwe inpassingsregels voor 16 typen opwekking in 3 typen cultuurhistorische landschappen. De beleidsnotitie wordt ook in samenwerking met de andere 7 regio Achterhoek gemeenten opgesteld met zowel ruimtelijke- als milieu- en duurzaamheidsexpertise.

Studiebijeenkomsten met raad en publiek (4)

Op 16 november 2016 en 16 mei 2017 hebben twee beeldvormende studiebijeenkomsten met de raad plaatsgevonden. De opkomst bij de eerste bijeenkomst was ca.40 personen en bij de tweede 70 personen. Deskundigen van onder meer ROM3D, Liander en Co Verdaas van bureau Overmorgen hielden gaven inleidingen en droegen bij aan de discussies. Ook presenteerden initiatiefnemers (groot- en kleinschalige opwekking) hun plannen, kansen en belemmeringen. Naast publiek, raadsleden en bestuurders waren bij de bijeenkomsten ook betrokken organisaties als AGEM, LTO, Verduursaam Energieloket aanwezig. In workshops voor groot- en kleinschalige opwekking werden de kansen voors- en tegens gedeeld en besproken. Daarmee is nuttige input verkregen voor de aanstaande inspraak op de RODE beleidsnotitie.